

Appendix 0

Overzicht 1: de hypothesen

Hypothese 1: verschillen in de mate waarin in relaties wordt geïnvesteerd.

Deze verschillen zijn te verklaren vanuit verschillen in de kosten en de baten van het onderhouden van het contact, de omvang van de investeringen in het verleden en de toekomstige baten hiervan in de toekomst, de zekerheid van die gezamenlijke toekomst de mate waarin alternatieve relaties beschikbaar zijn en de eigen handelingsruimte.

Hypothese 2: veranderingen in relaties op de lange termijn.

De investeringen in een relatie nemen af wanneer de baten zijn afgenomen of de kosten van het onderhouden van het contact zijn toegenomen, wanneer de toekomstige baten van de investeringen in de toekomst gedaald is, wanneer de zekerheid over die gezamenlijke toekomst is afgenomen, wanneer het aantal alternatieve relaties is toegenomen en/of wanneer de handelingsruimte kleiner is geworden.

Hypothese 3: verschillende overwegingen bij verschillende soorten relaties.

a (baten):

Overwegingen over de directe baten hebben meer invloed binnen emotionele relaties en gezelschapsrelaties dan binnen instrumentele relaties en relaties waarin informatie wordt uitgewisseld. Een afname in de directe baten van het contact leidt dan ook vooral binnen emotionele en gezelschapsrelaties tot een afname in de investeringen.

b (kosten):

Overwegingen over de kosten hebben meer invloed binnen instrumentele en gezelschapsrelaties dan binnen emotionele of relaties waarin informatie wordt uitgewisseld. Een verhoging van de kosten leidt dan ook vooral binnen instrumentele en gezelschapsrelaties tot een afname in de investeringen.

c (investeringen):

Overwegingen over de investeringen uit het verleden hebben meer invloed binnen emotionele en instrumentele relaties dan binnen gezelschapsrelaties en relaties waarin informatie wordt uitgewisseld. Bij gelijke omvang van de investeringen in het verleden zijn emotionele en instrumentele relaties het meest stabiel.

d (sociale positie ander):

Overwegingen over de sociale positie van de ander hebben alleen invloed binnen instrumentele relaties en relaties waarin informatie wordt uitgewisseld en geen invloed binnen emotionele en gezelschapsrelaties. Een relatief lage sociale positie van de ander leidt dan ook vooral binnen instrumentele relaties en relaties waarin informatie wordt uitgewisseld tot een afname in de investeringen.

e (homogeniteit):

Overwegingen over de homogeniteit van de relatie hebben meer invloed binnen emotionele relaties en gezelschapsrelaties dan binnen instrumentele relaties en relaties waarin informatie wordt uitgewisseld. Wanneer een relatie minder homogeen wordt dan leidt dit vooral binnen emotionele en gezelschapsrelaties tot een afname in de investeringen.

f (zekerheid van de gezamenlijke toekomst):

Overwegingen over de zekerheid van de gezamenlijke toekomst hebben meer invloed binnen instrumentele relaties en relaties waarin informatie wordt uitgewisseld dan binnen emotionele en gezelschapsrelaties. Wanneer er minder zekerheid is over de gezamenlijke toekomst dan leidt dit vooral binnen instrumentele relaties en relaties waarin informatie wordt uitgewisseld tot een afname van de investeringen.

g (alternatieven):

Appendix O

Overwegingen over de beschikbaarheid van alternatieve relaties hebben meer invloed binnen gezelschapsrelaties en bij relaties waarin informatie wordt uitgewisseld dan binnen instrumentele en emotionele relaties. Een toename in het aantal beschikbare alternatieve relaties leidt dan ook vooral binnen gezelschapsrelaties en relaties waarin informatie wordt uitgewisseld tot een afname in de investeringen.

h (handelingsruimte):

Overwegingen over de handelingsruimte hebben meer invloed binnen gezelschapsrelaties en instrumentele relaties dan binnen emotionele relaties en relaties waarin informatie wordt uitgewisseld. Een beperking van de handelingsruimte leidt dan ook vooral binnen gezelschapsrelaties en instrumentele relaties tot een afname in de investeringen.

Hypothese 4: de korte en de lange termijn veranderingen

a (baten en kosten):

Een vermindering van de directe baten en/of een verhoging van de kosten van het contact leidt tot minder afname in de investeringen op de korte termijn dan op de lange termijn.

b (toekomstige baten):

Een vermindering in de toekomstige baten van het contact leidt tot een even grote afname in de investeringen op de korte termijn als op de lange termijn.

c (handelingsruimte en alternatieven):

Een beperking van de handelingsruimte of een toename van het aantal alternatieven leidt tot een grotere afname in de investeringen op de korte termijn dan op de lange termijn.

d (soorten steun):

Veranderingen in de investeringsoverwegingen leiden op de korte termijn vooral tot een daling in de mate waarin emotionele relaties worden geïnvesteerd, terwijl dit op de lange termijn vooral gevolgen heeft voor de gezelschapsrelaties. Binnen relaties waarin voornamelijk instrumentele steun wordt uitgewisseld zijn de veranderingen op de lange termijn even groot als die op de korte termijn.

e (substitutie):

Investeringen in al bestaande relaties nemen af naarmate er meer nieuwe relaties worden aangegaan, de investeringen nemen toe naarmate er meer relaties verloren zijn gegaan.

hypothese 5: invloed levensgebeurtenissen

a. (leefsituatie):

Wanneer een gebeurtenis invloed heeft op iemands leefsituatie dan zullen met name in de emotionele relaties en in de gezelschapsrelaties de investeringen afnemen.

b (verandering in woonsituatie):

Wanneer een gebeurtenis invloed heeft op iemands woonsituatie dan zullen met name in de instrumentele en gezelschapsrelaties de investeringen afnemen.

c (verandering in werksituatie):

Wanneer een gebeurtenis invloed heeft op iemands werksituatie dan zullen met name in de instrumentele en de relaties waarin informatie wordt uitgewisseld de investeringen afnemen.

Appendix 0

Overzicht 2: Multiniveau-analyse, het statistisch model

Het randomcoëfficiëntenmodel is opgebouwd uit drie vergelijkingen (naar Bosker & Snijders, 1990; Maas, 1991):

De basis wordt gevormd door een regressievergelijking voor het schatten van de parameters op het niveau van de relaties.

$$y_{in} = A_i + B_i x_{in} + c_{in}.$$

y_{in} = waarde van de afhankelijke variabele Y voor relatie r van geïnterviewde i.

A_i = de intercept specifiek voor geïnterviewde i.

B_i = de regressiecoëfficiënt specifiek voor geïnterviewde i van variabele x op y.

x_{in} = waarde van relatiekenmerk x voor relatie r van geïnterviewde i.

c_{in} = de storingsterm specifiek voor relatie r van geïnterviewde i.

Wanneer sprake zou zijn van één set relaties ofwel één geïnterviewde dan zouden, als in een conventionele regressievergelijking, zowel de intercept als de regressiecoëfficiënt sal constante parameters geschat kunnen worden. Bij meerdere geïnterviewden zouden, ~~sted~~ apart, specifieke parameters geschat kunnen worden voor elke set van relaties. Dit ~~laetst~~ leidt echter tot een groot aantal schattingen en tot kanskapitalisatie (Snijders & Boskers 1994).

In plaats daarvan kunnen we ook de parameters, die specifiek zijn voor de geïnterviewden, ten dele verklaren uit kenmerken van de geïnterviewden (aan te geven met z_i), en het nie verklaarde deel opvatten als stochastische variabelen. We komen dan tot de volgende ~~te~~ regressievergelijkingen op het niveau van de geïnterviewden:

$$A_i = A_0 + G_0 z_i + d_i.$$

A_0 = de algemene intercept .

G_0 = de regressiecoëfficiënt op y van kenmerk z gemeten op het niveau van de geïnterviewde.

z_i = waarde van kenmerk z voor geïnterviewde i .

d_i = de storingsterm specifiek voor geïnterviewde i op de intercept.

In deze vergelijking gaat het om de variantie in de intercept. Hiermee kunnen we nagaan of verschillen tussen de geïnterviewden in de hoogte van de regressielijn van x op y verklaard kunnen worden door verschillen in kenmerk z.

$$B_i = B_0 + H_0 z_i + e_i.$$

B_0 = het (constante) effect van variabele x op y voor elke relatie ~~afhankelijk~~ van de geïnterviewde.

H_0 = de regressiecoëfficiënt van variabele z op de samenhang tussen x en y voor ~~elk~~ relatie r van geïnterviewde i.

z_i = waarde van kenmerk z van geïnterviewde i .

e_i = de storingsterm specifiek voor geïnterviewde i op de regressiecoëfficiënt.

Met deze laatste vergelijking kan nagegaan worden of de verschillen in de regressiecoëfficiënten (de hellingen) verklaard kunnen worden vanuit verschillen tussen de geïnterviewden wat betreft kenmerk z.

Appendix O

Door vergelijking 2 en 3 in vergelijking 1 te passen komen we tot één vergelijking. Het vaste deel van de vergelijking wordt gevormd door de parameters voor de samenhang tussen relatiekenmerken en de invloed van kenmerken van geïnterviewde op hoogte en sterkte van deze samenhang. Het random-deel wordt gevormd door een storingsterm voor de variantie op het relatieniveau en een storingsterm voor de variantie op het niveau van de geïnterviewde en een storingsterm voor de interactie tussen beide niveaus. De parameter van dit laatste random-effect geeft aan hoe stabiel de gevonden vaste effecten zijn. Anders gezegd; in hoeverre de vaste effecten per onderzoekseenheid verschillen. Is deze parameter significant dan moeten we er van uitgaan dat de specifieke effecten per geïnterviewde verschillen. Is het random-effect niet significant dan kunnen we er van uitgaan dat we, wat dit betreft, niet hoeven te controleren voor verschillen tussen de geïnterviewden.

Appendix A

Aanvulling algemene analyses

Tabel A1. Basismodellen multiniveau-analyses op de verandering in de frequentie van contact, met een vergelijking van de veranderingen op de korte en lange termijn. ^a

Model 0	T2-T1, korte termijn	T3-T1, lange termijn
basisgegevens :		
aantal relaties	3644	3388
aantal geïnterviewden	220	202
n ^b	16.6	16.8
gemiddelde verandering frequentie	-1.52	-1.36
vaste effecten :		
algemeen gemiddelde	-1.50	-1.36
random-deel:		
op relatie-niveau s^2 ^c	5.45	4.78
intercept t^2 ^d	.40	.61
toetsing model :		
deviantie	16693	11566
df	1	1
onverklaarde variantie :		
variantie tussen relaties $s^2 + t^2$	5.85	5.39
variantie tussen geïnterviewden $s^2/n + t^2$	0.73	0.61

a. Het databestand is beperkt tot drie van de vier onderzoeksgroepen, de controlegroep is buiten de analyses gehouden.

b. Gemiddeld aantal relaties per geïnterviewde. Deze parameter is noodzakelijk om veranderingen in verklaarde variantie op het niveau van de geïnterviewde te berekenen.

c. binnengroepsvariantie.

d. tussengroepsvariantie.

Appendix A

Tabel A2. Model 1 van de multiniveau-analyse op de veranderingen in de frequentie van contact, met een vergelijking van de veranderingen op de korte en lange termijn: de controlevariabelen. ^a

	T2-T1, korte termijn	T3-T1, lange termijn
vaste effecten ^b :		
kenmerken relaties		
algemeen gemiddelde	-1.65	-1.82
kenmerken geïnterviewden		
controlevariabelen		
verhuizers	-.76 (.17)*	-.22 (.24)
pensioen	-.65 (.29)*	-.05 (.42)
vrouw/man	.01 (.18)	.14 (.25)
leeftijd	.02 (.01)*	.01 (.00)*
random-deel:		
op relatie-niveau s^2	5.45	4.78
intercept t^2	.32	.56
toetsing t.o.v. model 0 :		
deviantie	16669	11558
verschil deviantie	24	2
verschil df	4	4
onverklaarde variantie :		
variantie tussen relaties $s^2 + t^2$	5.77	5.34
daling t.o.v. model 0	1%	1%
variantie tussen geïnterviewden $s^2/n + t^2$	.65	.85
daling t.o.v. model 0	10%	5%

a. Zie ook noten bij tabel A1

b. Ongestandariseerde regressiecoëfficiënt met tussen haakjes de standaardfout. Met een * is aangegeven wanneer de parameter significant is bij $p < 0.05$.

Tabel A3. Model S1 van de multiniveau-analyse op de verandering in de frequentie van contact op de lange termijn: de investeringsoverwegingen: het spaarzame model. ^a

	T3-T1, lange termijn
vaste effecten :	
kenmerken relatie	
algemeen gemiddelde	-4.35
verandering baten	.25 (.05)*
verandering kosten	-.37 (.04)*
investeringen	
duur relatie	.39 (.05)*
wederkerigheid	-.17 (.04)*
toekomstige baten	
verandering homogeniteit	.13 (.06)*
zekerheid toekomst samen	
type relatie	.52 (.06)*
soort steun	
instrumenteel	-.17 (.08)*
emotioneel	-.16 (.08)
gezelschap	.35 (.16)
kenmerken geïnterviewden	
verandering tijdsbudget	-.01 (.00)
interactie verandering tijd * gezelschap	-.01 (.00)*
controlevariabelen	
verhuizers	-.30 (.19)
pensioen	-.34 (.33)
vrouw/man	-.05 (.20)
leeftijd	-.00 (.00)
random-deel :	
op relatieniveau s^2	3.03
intercept t^2	.36
regressie coëfficiënt	
baten ^b	.14/-.02
kosten	.12/-.01
investeringen: duur relatie	.17/ .44
toekomst samen: type relatie	.21/-.16
soort steun: gezelschap	1.25/-0.01
toetsing t.o.v. Model 0 :	
deviantie	10720
verschil deviantie	845
verschil df	27
onverklaarde variantie :	
variantie tussen relaties $s^2 + t^2$	3.39
daling t.o.v. model 0	37%
variantie tussen geïnterviewden $s^2/n + t^2$	.54
daling t.o.v. model 0	40%

a. Zie ook noten bij de tabellen A1 en A2.

b. variantie/covariantie.

Appendix A

Tabel A4. Model S2 van de multiniveau-analyse op de verandering in de frequentie van contact op de lange termijn: de invloed van de tussentijdse investeringen. ^a

	T3-T1, lange termijn
vaste effecten :	
kenmerken relatie	
algemeen gemiddelde	-4.35
verandering baten	.25 (.05)*
verandering kosten	-.34 (.04)*
investeringen	
duur relatie	.41 (.05)*
wederkerigheid	-.11 (.04)*
tussentijdse investeringen	.05 (.02)*
toekomstige baten	
verandering homogeniteit	.13 (.06)*
zekerheid toekomst samen	
type relatie	.47 (.06)*
soort steun	
instrumenteel	-.23 (.08)*
emotioneel	-.22 (.08)*
gezelschap	.28 (.16)
kenmerken geïnterviewden	
verandering tijdsbudget	-.01 (.00)
interactie verandering tijd * gezelschap	-.01 (.00)*
controlevariabelen	
verhuizers	-.24 (.19)
pensioen	-.21 (.33)
vrouw/man	-.04 (.20)
leeftijd	-.01 (.01)
random-deel :	
op relatieniveau s^2	3.03
intercept t^2	.36
regressie coëfficiënt	
baten	.15/-.01
kosten	.21/-.01
investeringen: duur relatie	.17/ .44
toekomst samen: type relatie	.21/-.15
soort steun: gezelschap	1.25/-.04
toetsing t.o.v. Model S1 :	
deviantie	10711
verschil deviantie	9
verschil df	1
onverklaarde variantie :	
variantie tussen relaties $s^2 + t^2$	3.39
daling t.o.v. model 0	37%
variantie tussen geïnterviewde $s^2/n + t^2$	.53
daling t.o.v. model 0	41%

a. Zie ook noten bij de vorige tabellen.

Appendix B

Appendix B

Databestand geselecteerd op gegevens over de inbedding van de relatie

Tabel B1. Basismodel multiniveau-analyses op de verschillen in de frequentie van contact en de veranderingen op de lange termijn (databestand aangepast t.b.v. de berekening van de invloed van de inbedding van de relatie). ¹

	T1, cross-sectionele analyse	T2-T1, korte termijn	T3-T1, lange termijn
basisgegevens :			
aantal relaties	2098	1860	1452
aantal geïnterviewden	237	220	166
n ^a	8.9	8.5	8.7
gemiddelde frequentie	5.81	-	-
gemiddelde verandering frequentie	-	-1.21	-1.30
vaste effecten :			
algemeen gemiddelde	5.82	-1.20	-1.30
random-deel:			
op relatie-niveau s ² b	2.82	4.91	4.46
intercept t ² c	.21	.04	.56
toetsing model :			
deviantie	8246	8358	6413
onverklaarde variantie			
variantie tussen relatie s ² + t ²	3.03	5.33	5.02
variantie tussen geïnter. s ² /n + t ²	0.53	1.00	1.07

- Gemiddeld aantal relaties per geïnterviewde. Deze parameter is noodzakelijk om veranderingen in verklaarde variantie op het niveau van de geïnterviewden te berekenen.
- binnengroepsvariantie.
- tussengroepsvariantie.

¹ De gegevens van de geïnterviewden waarbij de vraag naade inbedding niet in het interview was opgenomen, zijn buiten dit databestand gehouden. Dit betrof onder andere de controle groep. Dit heeft als bijkomend voordeel dat de resultaten van analyses op de korte en lange termijnveranderingen direct naast elkaar gezet kunnen worden. Bij de analyses op het geheel bestand konden de resultaten voor de veranderingen op de lange en de veranderingen op de korte termijn in eerste instantie niet met elkaar vergeleken worden omdat waar het de lange termijnveranderingen betrof de controlegroep wel mee deed, maar waar het de korte termijn veranderingen betrof niet. In hoofdstuk zes is de vergelijking wel gemaakt, maar pas na verwijdering van de gegevens van de zogenaamde controlegroep.

Tabel B2. Model 2 van de multiniveau-analyses op de verschillen in de frequentie van contact en de veranderingen daarin op de lange en korte termijn: de investeringsoverweging en (databestand aangepast t.b.v. de berekening van de invloed van de inbedding van de relatie).^a

	T1, cross-sectionele analyse	T2-T1, korte termijn	T3-T1, lange termijn
vaste effecten ^b :			
kenmerken relatie			
algemeen gemiddelde	6.11	-5.04	-4.55
verandering baten	.29 (.04)*	4.52 (.08)*	.28 (.06)*
verandering kosten	-.52 (.02)*	-.13 (.04)*	-.43 (.05)*
investeringen			
duur relatie	-.27 (.04)*	-.14 (.03)*	.30 (.05)*
wederkerigheid	-.07 (.03)*	.13 (.04)*	-.10 (.05)*
toekomstige baten			
verandering homogeniteit	-.05 (.03)	.00 (.03)	.10 (.09)
opleiding ander	-.02 (.02)	-.01 (.04)	.01 (.02)
werksituatie ander	.06 (.06)	-.01 (.03)	-.18 (.12)
zekerheid toekomst samen			
type relatie	.32 (.04)*	.13 (.05)*	.52 (.06)*
inbedding relatie	.12 (.02)*	-.19 (.06)*	.01 (.03)
kenmerken geïnterviewden			
opleiding ego	.02 (.02)	.00 (.02)	.09 (.04)*
verandering werksituatie ego	-.11 (.14)	-.00 (.01)	.06 (.19)
verandering alternatieven	.01 (.02)	-.03 (.02)	-.01 (.07)
handelingsruimte			
verandering tijdsbudget	.00 (.00)	.03 (.02)	-.00 (.00)
verandering fysieke beperkingen	-.09 (.12)	.05 (.11)	.10 (.15)
verandering financiële situatie	n.v.t.	n.v.t.	-.09 (.07)
controlevariabelen			
verhuizers	-.11 (.13)	-.15 (.14)	-.37 (.24)
gepensioneerden	.01 (.22)	-.30 (.21)	-.33 (.39)
controlegroep	-.17 (.30)	-.17 (.30)	-.37 (.35)
vrouw/man	-.04 (.13)	-.02 (.11)	-.15 (.24)
leeftijd	.01 (.00)*	.00 (.00)	-.01 (.01)
random-deel:			
op relatieniveau s^2	1.64	1.54	3.43
intercept t^2	.21	.07	.44
toetsing t.o.v. Model 0 :			
deviantie	7178	6157	6033
verschil deviantie	1068	2202	380
verschil df	18	18	19
onverklaarde variantie :			
variantie tussen relaties $s^2 + t^2$	1.85	1.61	3.87
daling t.o.v. model 0	38%	69%	23%
variantie tussen geïnt. $s^2/n + t^2$	.39	.25	.83
daling t.o.v. model 0	26%	75%	22%

a. Zie ook noten bij tabel B1.

b. Ongestandaardiseerde regressiecoëfficiënt met tussen haakjes de standaardfout. Met een * is aangegeven wanneer de parameter significant is bij $p > 0.05$.

Appendix B

Tabel B3. Beperkt overzicht Model 4 van de multiniveau-analyses op de verschillen in de frequentie van contact en de veranderingen daarin op de lange en korte termijn: de gezamenlijke relaties (databestand aangepast t.b.v. de berekening van de invloed van de inbedding van de relatie).^a

	T1, cross-secti- onele analyse	T2-T1, korte termijn	T3-T1, lange termijn
vaste effecten ^b :			
kenmerken relatie			
algemeen gemiddelde	5.49	-4.59	-4.58
soort steun			
instrumentele	.84 (.10)*	.04 (.02)*	.35 (.18)
emotionele	.86 (.10)*	-.20 (.10)*	-.37 (.19)
gezelschapssteun	.33 (.11)*	-.09 (.10)	.50 (.22)*
inbedding relatie	.21 (.04)*	-.20 (.10)*	-.05 (.07)
interactietermen			
inbedding * instrumentele steun	-.09 (.02)*	.00 (.02)	.04 (.05)
inbedding * emotionele steun	-.05 (.03)	-.01 (.06)	.08 (.05)
inbedding * gezelschapssteun	-.04 (.03)	-.00 (.02)	-.02 (.06)
random-deel :			
op relatieniveau s ²	1.48	1.53	3.38
intercept t ²	.21	.07	.42
toetsing t.o.v. Model 3 :			
deviantie	6971	6142	6013
verschil deviantie	22	0	4
verschil df	3	3	3
onverklaarde variantie :			
variantie tussen relaties s ² + t ²	1.69	1.60	3.80
daling t.o.v. model 0	44%	69%	24%
variantie tussen geïnt. s ² /n + t ²	.38	.25	.81
daling t.o.v. model 0	26%	75%	24%

a. Om de tabel overzichtelijk te houden zijn alleen de relevante parameters vermeld.

b. Alle investeringsoverwegingen zijn in de analyse opgenomen.

Appendix C

Databestand geselecteerd op gegevens over persoonlijkheidskenmerken van de geïnterviewde

Tabel C1. Basismodel multiniveau-analyses op de verschillen in de frequentie van contact en de veranderingen daarin op de lange termijn (databestand aangepast t.b.v. de berekening van de invloed van de sociale vaardigheden en introvertheid van de geïnterviewde).²

	T1, cross-sectionele analyse	T2-T1, korte termijn	T3-T1, lange termijn
basisgegevens :			
aantal relaties	3443	3135	2422
aantal geïnterviewden	209	209	147
n^a	16.5	15.0	16.5
gemiddelde frequentie	5.34	-	-
gemiddelde verandering frequentie	-	-1.50	-1.39
vaste effecten :			
algemeen gemiddelde	5.34	-1.49	-1.39
random-deel :			
op relatie-niveau $s^2 + t^2$ ^b	2.70	5.43	4.87
op respondent-niveau (intercept) t^2 ^c	.37	.41	.64
toetsing model :			
deviantie	13433	16054	10877
onverklaarde variantie :			
variantie tussen relaties $s^2 + t^2$	3.07	5.84	5.51
variantie tussen geïnt. $s^2/n + t^2$	.53	.77	.93

- Gemiddeld aantal relaties per geïnterviewde. Deze parameter is noodzakelijk om veranderingen in verklaarde variantie op het niveau van de geïnterviewden te berekenen.
- binnengroepsvariantie.
- tussengroepsvariantie.

² De geïnterviewden die de vragenlijsten over de persoonlijkheidskenmerken (SIG en SPFL) niet invulden zijn buiten dit databestand gehouden. Dit betrof onder andere de hele controle groep. Dit laatste heeft als voordeel dat de resultaten van de analyses op de korte en lange termijnveranderingen direct naast elkaar gezet kunnen worden (zie ook noot 1 bij appendix B).

Appendix C

Tabel C2. Model 2 van de multiniveau-analyses op de verschillen in frequentie van contact en de veranderingen daarin op de lange en korte termijn: de investeringsoverwegingen (databestand aangepast t.b.v. de berekening van de invloed van de sociale vaardigheden en introvertheid van de geïnterviewde) ^a.

	T1, cross-secti- onele analyse	T2-T1, korte termijn	T3-T1, lange termijn
vaste effecten :			
kenmerken relatie			
algemeen gemiddelde	6.60	-4.42	-4.72
verandering baten	.33 (.03)*	.21 (.05)*	.24 (.05)*
verandering kosten	-.58 (.02)*	.02 (.04)	-.39 (.04)*
investerings			
duur relatie	-.29 (.03)*	-.01 (.04)	.77 (.04)*
wederkerigheid	-.04 (.03)	-.09 (.04)*	-.14 (.05)*
toekomstige baten			
verandering homogeniteit	-.03 (.02)	.19 (.07)*	.19 (.08)*
opleiding ander	-.02 (.01)	.10 (.04)*	.02 (.02)
werksituatie ander	.09 (.05)	.00 (.02)	-.10 (.10)
zekerheid toekomst samen			
type relatie	.43 (.03)*	.07 (.04)	.05 (.05)*
kenmerken geïnterviewden			
opleiding ego	-.01 (.02)	.04 (.03)	.08 (.04)
verandering werksituatie ego	-.16 (.15)	.12 (.14)	.06 (.19)
verandering alternatieven	.00 (.03)	-.02 (.03)	-.00 (.07)
handelingsruimte			
verandering tijdsbudget	.00 (.00)	.00 (.00)	-.00 (.00)
verandering fysieke beperkingen	-.11 (.13)	-.03 (.17)	.13 (.15)
verandering financiële situatie	n.v.t.	n.v.t.	-.08 (.07)
sociale vaardigheden			
intro-/extraversie	.02 (.01)*	.02 (.01)*	.01 (.02)
controle-variabelen			
verhuizers	.01 (.15)	-.79 (.20)*	.08 (.25)
gepensioneerden	.19 (.24)	-.74 (.31)*	-.44 (.42)
controlegroep	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
vrouw/man	.10 (.15)	-.01 (.15)	-.13 (.25)
leeftijd	.00 (.00)	.02 (.01)	-.01 (.01)
random-deel :			
op relatieniveau s^2	1.78	4.75	4.02
intercept t^2	.29	.24	.47
toetsing t.o.v. Model 0 :			
deviantie	12014	15547	10401
verschil deviantie	1419	506	476
verschil df	19	19	20
onverklaarde variantie :			
variantie tussen relaties $s^2 + t^2$	2.07	4.99	4.49
daling t.o.v. model 0	33%	14%	18%
variantie tussen geïnterviewden $s^2/n + t^2$	.40	.56	.71
daling t.o.v. model 0	24%	27%	24%

a. Zie ook noten bij tabel C1.

Databestand sociale vaardigheden

Appendix C

Tabel C3. Beperkt overzicht Model 4 van de multiniveau-analyses op de verschillen in de frequentie van contact: de interactie tussen de sociale vaardigheden en de relatie en de steun die in de relatie wordt uitgewisseld (databestand aangepast t.b.v. de berekening van de invloed van de sociale vaardigheden en introvertheid van de geïnterviewde).^a

	T1, cross-secti- onele analyse	T2-T1, korte termijn	T3-T1, lange termijn
vaste effecten ^b			
kenmerken relatie			
algemeen gemiddelde	5.89	-4.38	-5.74
soort steun			
instrumentele	.60 (.23)*	-.74 (.32)*	.14 (.13)
emotionele	.88 (.23)*	1.01 (.33)*	.02 (.11)
gezelschapssteun	.08 (.38)	.28 (.33)	.70 (.12)*
interactietermen			
soc.vaardigheden * instr.steun	-.00 (.02)	.05 (.03)	-.55 (.18)*
soc.vaardigheden * emot. steun	-.02 (.02)	.05 (.03)	.00 (.00)
soc.vaardigheden * gezelschapssteun	.02 (.04)	.04 (.03)	.00 (.00)
kenmerken geïnterviewden			
sociale vaardigheden	-.00 (.04)	.01 (.03)	-.00 (.00)
random-deel :			
op relatieniveau s ²	1.22	4.68	3.95
intercept t ²	.22	.24	.44
toetsing t.o.v. Model 3			
deviantie	11378	15494	10353
verschil deviantie	1	2	10
verschil df	3	3	3
onverklaarde variantie :			
variantie tussen relaties s ² + t ²	1.44	4.92	4.39
daling t.o.v. model 0	53%	16%	20%
variantie tussen geïnterviewden s ² /n + t ²	.38	.55	.68
daling t.o.v. model 0	45%	28%	27%

a. Om de tabel overzichtelijk te houden zijn alleen de relevante parameters vermeld.

b. Alle investeringsoverwegingen zijn in de analyse opgenomen.

Tabel C4. Beperkt overzicht Model 4 van de multiniveau-analyses op de verschillen in de frequentie van contact: de interactie tussen de mate van intro-/extraversie en de steun die in de relatie wordt uitgewisseld (databestand aangepast t.b.v. de berekening van de invloed van de sociale vaardigheden en introvertheid van de geïnterviewde).^a

	T1, cross-secti- onele analyse	T2-T1, korte termijn	T3-T1, lange termijn
vaste effecten : ^b			
kenmerken relatie			
algemeen gemiddelde	6.09	-4.82	-5.45
soort steun			
instrumentele	.49 (.23)*	-.14 (.33)	.29 (.38)
emotionele	.50 (.23)*	.41 (.34)*	-.08 (.37)
gezelschapssteun	.14 (.37)	.91 (.33)*	.62 (.17)*
interactietermen			
intro-/extraversie * instr.steun	.00 (.01)	-.00 (.02)	.00 (.00)
intro-/extraversie * emot. steun	.00 (.01)	-.00 (.02)	-.02 (.02)
intro-/extraversie * gezelschapssteun	.00 (.02)	-.03 (.01)*	-.00 (.02)
kenmerken geïnterviewden			
intro-/extraversie	-.03 (.02)	.03 (.01)*	.01 (.01)
random-deel :			
op relatieniveau s ²	1.22	4.68	3.97
intercept t ²	.22	.24	.44
toetsing t.o.v. Model 3			
deviantie	11378	15495	10362
verschil deviantie	1	1	1
verschil df	3	3	3
onverklaarde variantie :			
variantie tussen relaties s ² + t ²	1.44	4.92	4.41
daling t.o.v. model 0	53%	16%	20%
variantie tussen geïnterviewden s ² /n + t ²	.38	.55	.68
daling t.o.v. model 0	45%	28%	27%

a. Om de tabel overzichtelijk te houden zijn alleen de relevante parameters vermeld.

b. Alle investeringsoverwegingen zijn in de analyse opgenomen.

Appendix V

Databestand geselecteerd op gegevens over de verhuizers

Tabel V1. Basismodellen V0: de veranderingen in het contact na een verhuizing.

	T2-T1, korte termijn	T3-T1, lange termijn
basisgegevens :		
aantal relaties	1449	953
aantal geïnterviewden	92	59
n ^a	15.7	16.1
gemiddelde verandering frequentie	-1.89	-1.44
vaste effecten :		
algemeen gemiddelde	-1.76	-1.45
random-deel :		
op relatie-niveau s ² b	5.59	4.78
intercept t ² c	.50	.99
toetsing model :		
deviantie	6684	4281
onverklaarde variantie :		
variantie tussen relaties s ² + t ²	6.09	5.77
variantie tussen geïnt. s ² /n + t ²	0.86	1.29

- Gemiddeld aantal relaties per geïnterviewde. Deze parameter is noodzakelijk om veranderingen in verklaarde variantie op het niveau van de geïnterviewde te berekenen.
- binnengroepsvariantie.
- tussengroepsvariantie.

Tabel V2. Model V2, invloed van investeringsoverwegingen en soort steun op veranderinge
in de frequentie van contact na verhuizing.

	T2-T1, korte termijn	T3-T1, lange termijn
vaste effecten :		
kenmerken relatie		
algemeen gemiddelde	-4.87	-4.99
verandering baten	.19 (.08)*	.36 (.07)*
verandering kosten	-.01 (.01)	-.37 (.08)*
investeringen		
duur relatie	-.00 (.07)	.41 (.09)*
wederkerigheid	-.12 (.06)*	-.11 (.07)
toekomstige baten		
verandering homogeniteit	.21 (.12)	.20 (.10)*
opleiding ander	-.01 (.03)	.03 (.03)
werksituatie ander	-.05 (.13)	.06 (.14)
zekerheid toekomst samen		
type relatie	.53 (.07)*	.41 (.09)*
soort steun		
instrumentele	.47 (.13)*	-.18 (.14)
emotionele	.67 (.13)*	-.14 (.14)
gezelschapssteun	.86 (.16)*	.57 (.26)*
kenmerken geïnterviewde		
opleiding ego	.00 (.05)	-.09 (.08)
verandering werksituatie ego	.44 (.34)	-.26 (.33)
verandering alternatieven	-.03 (.06)	.27 (.12)
verandering handelingsruimte		
verandering tijdsbudget	.00 (.00)	-.02 (.01)*
verandering fysieke beperking	.41 (.44)	-.37 (.28)
verandering financiële situatie	n.v.t.	-.11 (.12)
controlevariabelen		
vrouw/man	.17 (.19)	-.02 (.25)
leeftijd	.01 (.00)*	-.01 (.01)
random-deel:		
op relatieniveau s^2	4.34	3.03
intercept t^2	.37	.42
regressie coëfficiënt		
kosten	.20/ .02	.15/ .08
investeringen: duur relatie	.12/-.07	.15/ .00
toekomst samen: type	-	.17/-.06
soort steun: gezelschap	-	1.65/ .06
toetsing t.o.v. Model V1 ^a :		
deviantie	6392	3974
verschil deviantie	159	262
verschil df	16	20
onverklaarde variantie :		
variantie tussen relaties $s^2 + t^2$	4.71	3.45
daling t.o.v. model V0	23%	40%
variantie tussen geïnt. $s^2/n + t^2$	.65	.61
daling t.o.v. model V0	24%	53%

Appendix V

a. Model V1 is weergegeven in tabel 7.3.

Tabel V3. Beperkt overzicht model V3a de veranderingen in de frequentie van contact na een verhuizing: het interactie-effect tussen het soort steun dat binnen de relatie wordt uitgewisseld en de veranderingen in de directe kosten van het contact. ^a

	T2-T1, korte termijn	T3-T1, lange termijn
vaste effecten :		
kenmerken relatie		
algemeen gemiddelde	-4.87	-4.99
soort steun		
instrumentele	.48 (.13)*	.18 (.14)
emotionele	.67 (.13)*	.11 (.14)
gezelschapssteun	.87 (.16)*	-.54 (.26)*
kosten		
interactietermen		
kosten * inst.steun	-.28 (.14)*	-.06 (.10)
kosten * emot.steun	-.20 (.15)	-.17 (.10)
kosten * gez. steun	-.20 (.15)	.15 (.12)
random-deel:		
op relatieniveau s^2	4.33	3.03
intercept t^2	.36	.42
toetsing t.o.v. Model V2 ^b		
deviantie	6387	3965
verschil deviantie	5	9
verschil df	3	3
onverklaarde variantie :		
variantie tussen relaties $s^2 + t^2$	4.69	3.45
daling t.o.v. model V0	23%	40%
variantie tussen geïnt. $s^2/n + t^2$	.64	.61
daling t.o.v. model V0	25%	53%

- a. Bij de analyse zijn alle elementen uit model V2 (Tabel V2) opgenomen. Alleen de belangrijkste parameters zijn vermeld.
- b. Model V2 is weergegeven als tabel V2.

Tabel V4 Beperkt overzicht model V3b: de veranderingen in de frequentie van contact na een verhuizing: het interactie-effect tussen het soort steun dat binnen de relatie wordt uitgewisseld en de duur van de relatie. ^a

	T2-T1, korte termijn	T3-T1, lange termijn
vaste effecten :		
kenmerken relatie		
algemeen gemiddelde	-4.87	-4.99
soort steun		
instrumentele	1.20 (.50)*	-.22 (.14)
emotionele	.98 (.50)*	-.11 (.14)
gezelschapssteun	2.00 (.61)*	.48 (.25)
duur		
	.27 (.14)*	.42 (.09)*
interactietermen		
duur * inst.steun	-.14 (.10)	-.11 (.08)
duur * emot.steun	-.06 (.10)	.13 (.09)
duur * gez. steun	-.24 (.12)*	-.29 (.12)*
random-deel:		
op relatieniveau s^2	4.33	3.03
intercept t^2	.37	.42
toetsing t.o.v. Model V2 ^b		
deviantie	6392	3969
verschil deviantie	0	5
verschil df	3	3
onverklaarde variantie :		
variantie tussen relaties $s^2 + t^2$	4.70	3.45
daling t.o.v. model 0	23%	40%
variantie tussen geïnt. $s^2/n + t^2$	.64	.61
daling t.o.v. model 0	25%	53%

- a. Bij de analyse zijn alle elementen uit model V2 (Tabel V2) opgenomen. Alleen de belangrijkste parameters zijn vermeld.
- b. Model V2 is weergegeven in tabel V2.

Appendix V

Tabel V5. Beperkt overzicht model V3c: de veranderingen in de frequentie van contact na een verhuizing: het interactie-effect tussen het soort steun dat binnen de relatie wordt uitgewisseld en de beschikbaarheid van alternatieven. ^a

	T2-T1, korte termijn	T3-T1, lange termijn
vaste effecten :		
kenmerken relatie		
algemeen gemiddelde	-4.87	-4.99
soort steun		
instrumentele	.43 (.13)*	-.11 (.17)
emotionele	.64 (.13)*	.07 (.16)
gezelschapssteun	.88 (.16)*	-.59 (.31)
verandering alternatieven	-.15 (.11)	.37 (.24)
interactietermen		
altern. * inst.steun	-.10 (.07)	-.09 (.13)
altern. * emot.steun	-.06 (.07)	-.10 (.13)
altern. * gez. steun	.21 (.09)*	-.03 (.23)
random-deel:		
op relatieniveau s^2	4.32	3.03
intercept t^2	.37	.42
toetsing t.o.v. Model V2 ^b		
deviantie	6383	3973
verschil deviantie	9	1
verschil df	3	3
onverklaarde variantie :		
variantie tussen relaties $s^2 + t^2$	4.69	3.45
daling t.o.v. model 0	23%	40%
variantie tussen geïnt. $s^2/n + t^2$	.64	.61
daling t.o.v. model 0	25%	53%

a. Zie de noten bij tabel V2 en V3.

b. model V2 is weergegeven in tabel V2.

Tabel V6 Beperkt overzicht model V3d: de veranderingen in de frequentie van contact na een verhuizing: het interactie-effect tussen het soort steun dat binnen de relatie wordt uitgewisseld en het tijdsbudget van de betrokkene. ^a

	T2-T1, korte termijn	T3-T1, lange termijn
vaste effecten :		
kenmerken relatie		
algemeen gemiddelde	-4.87	-4.99
soort steun		
instrumentele	.53 (.13)*	.12 (.14)
emotionele	.65 (.13)*	.18 (.14)
gezelschapssteun	.63 (.18)*	.62 (.27)*
tijdsbudget	.02 (.01)	-.02 (.01)
interactietermen		
tijd * inst.steun	.01 (.01)	.01 (.01)
tijd * emot.steun	-.00 (.00)	-.00 (.01)
tijd * gez. steun	-.03 (.01)*	.01 (.01)
random-deel:		
op relatieniveau s^2	4.31	3.03
intercept t^2	.37	.42
toetsing t.o.v. Model V2 ^b		
deviantie	6383	3971
verschil deviantie	9	3
verschil df	3	3
onverklaarde variantie :		
variantie tussen relaties $s^2 + t^2$	4.68	3.45
daling t.o.v. model 0	29%	40%
variantie tussen geïnt. $s^2/n + t^2$	.64	.61
daling t.o.v. model 0	25%	53%

a. Zie de noten bij tabel V2 en V3.

b. Model V2 is weergegeven in tabel V3.

Appendix P

Databestand geselecteerd op gegevens over de gepensioneerden

Tabel P1. Basismodellen P0: de veranderingen in het contact na pensioen.

	T2-T1, korte termijn	T3-T1, lange termijn
basisgegevens :		
aantal relaties	813	618
aantal geïnterviewden	48	38
n ^a	16.9	16.3
gem. verandering frequentie	-1.56	-1.13
vaste effecten :		
algemeen gemiddelde	-1.45	-1.15
random-deel:		
op relatie-niveau s ² b	5.72	4.49
intercept t ² c	.45	.79
toetsing model :		
deviantie	3764	2732
onverklaarde variantie :		
variantie tussen relaties s ² + t ²	6.17	5.28
variantie tussen geïnt. s ² /n + t ²	0.79	1.07

- Gemiddeld aantal relaties per geïnterviewde. Deze parameter is noodzakelijk om veranderingen in verklaarde variantie op het niveau van de geïnterviewde te berekenen.
- binnengroepsvariantie.
- tussengroepsvariantie.

Tabel P2. Model P2. Invloed van investeringsoverwegingen en de soort steun op veranderingen in de frequentie van contact na pensioen.

	T2-T1, korte termijn	T3-T1, lange termijn
vaste effecten :		
kenmerken relatie		
algemeen gemiddelde	-9.21	-6.68
verandering baten	.22 (.18)	.37 (.09)*
verandering kosten	-.13 (.07)	-.44 (.11)*
investeringen		
duur relatie	-.13 (.12)	.33 (.14)*
wederkerigheid	.03 (.09)	-.10 (.09)
toekomstige baten		
verandering homogeniteit	.08 (.15)	-.11 (.16)
opleiding ander	.04 (.04)	.03 (.04)
werksituatie ander	-.34 (.22)	-.41 (.20)*
zekerheid toekomst samen		
type relatie	.64 (.11)*	.41 (.10)*
soort steun		
instrumentele	.86 (.17)*	.07 (.18)
emotionele	.10 (.17)	-.46 (.17)*
gezelschapssteun	1.69 (.36)*	.93 (.33)*
kenmerken geïnterviewden		
opleiding ego	.02 (.04)	.04 (.06)
verandering werksituatie ego	.48 (.26)	.88 (.34)*
verandering alternatieven	-.02 (.07)	.02 (.11)
verandering handelingsruimte		
verandering tijdsbudget	-.02 (.01)*	-.01 (.01)
verandering fysieke beperking	-.01 (.42)	.06 (.61)
verandering financiële situatie	n.v.t.	-.12 (.14)
controlevariabelen		
leeftijd	.08 (.04)*	.04 (.05)
random-deel:		
op relatieniveau s ²	3.76	2.48
intercept t ²	.09	.33
regressie coëfficiënt		
baten	.83/.00	-
kosten ⁵	-	.15/ .01
investeringen: duur relatie	.14/.07	.29/ .04
toekomst samen: type	.34/-.14	.16/-.12
soort steun: instrumenteel	-	.03/ .07
gezelschap	3.22/-.47	1.66/-.25
toetsing t.o.v. Model P1 ^a		
deviantie	3470	2457
verschil deviantie	112	176
verschil df	19	21

Appendix P

onverklaarde variantie :		
variantie tussen relaties $s^2 + t^2$	3.85	2.81
daling t.o.v. model P0	38%	47%
variantie tussen geïnt. $s^2/n + t^2$	.31	.48
daling t.o.v. model P0	62%	55%

---

a. model P1 is weergegeven in tabel 7.5.

Tabel P3. Beperkt overzicht model P3a: de veranderingen in de frequentie van contact n a
pensioen: het interactie-effect tussen het soort steun dat binnen de relatie wordt uitgewisseld en
de duur van de relatie. ^a

	T2-T1, korte termijn	T3-T1, lange termijn
vaste effecten :		
kenmerken relatie		
algemeen gemiddelde	-11.31	-7.16
soort steun		
instrumentele	2.76(1.17)*	.37(1.27)
emotionele	-1.46(1.21)	-2.18(1.22)
gezelschapssteun	5.48(1.47)*	1.07(1.50)
duur		
	.51 (.29)	.28(.30)
interactietermen		
duur * inst.steun	-.37 (.21)	-.06(.23)
duur * emot.steun	.29 (.21)	.31(.21)
duur * gez. steun	-.71 (.26)*	-.03(.27)
random-deel:		
op relatieniveau s ²	3.45	2.48
intercept t ²	.13	.32
toetsing t.o.v. Model P2 ^b		
deviantie	3455	2455
verschil deviantie	15	2
verschil df	3	3
onverklaarde variantie		
variantie tussen relaties s ² + t ²	3.58	2.80
daling t.o.v. model P0	42%	47%
variantie tussen geïnt. s ² /n + t ²	.33	.47
daling t.o.v. model P0	58%	60%

- a. Bij de analyse zijn alle elementen uit model P2 (tabel P2) opgenomen. Alleen d e
belangrijkste parameters zijn vermeld.
- b. Model P2 is weergegeven als tabel P2.

Appendix P

Tabel P4. Beperkt overzicht model P3b: de veranderingen in de frequentie van contact n a
pensioen: het interactie-effect tussen het soort steun dat binnen de relatie wordt uitgewisseld en
het type relatie. ^a

	T2-T1, korte termijn	T3-T1, lange termijn
vaste effecten :		
kenmerken relatie		
algemeen gemiddelde	-8.09	-7.70
soort steun		
instrumentele	.94 (.40)*	.27(.41)
emotionele	-.20 (.31)	-1.11(.44)*
gezelschapssteun	1.61 (.67)*	1.94(.50)*
type relatie	.54 (.11)*	.71(.20)*
interactietermen		
type * inst.steun	.54 (.37)	-.08(.14)
type * emot.steun	.12 (.79)	.23(.14)
type * gez. steun	.12 (.79)	-.43(.17)*
random-deel:		
op relatieniveau s ²	3.44	2.50
intercept t ²	.13	.28
toetsing t.o.v. Model P2 : ^b		
deviantie	3467	2446
verschil deviantie	3	11
verschil df	3	3
onverklaarde variantie :		
variantie tussen relaties s ² + t ²	3.57	2.78
daling t.o.v. model P0	42%	47%
variantie tussen geïnt. s ² /n + t ²	.34	.43
daling t.o.v. model P0	57%	60%

a. Zie noten bij tabel P2 en P3.

b. Model P2 is weergegeven als tabel P2.

Tabel P5. Beperkt overzicht model P3c: de veranderingen in de frequentie van contact n a
 pensioen: het interactie-effect tussen het soort steun dat binnen de relatie wordt uitgewisseld en
 het opleidingsniveau van de ander. ^a

	T2-T1, korte termijn	T3-T1, lange termijn
vaste effecten :		
kenmerken relatie		
algemeen gemiddelde	-8.34	-7.66
soort steun		
instrumentele	.47 (.25)	.02(.25)
emotionele	.32 (.32)	-.26(.36)
gezelschapssteun	1.71 (.37)*	1.03(.31)*
opleiding ander		
	.09 (.05)	.13(.05)*
interactietermen		
opleiding * inst.steun	-.01 (.01)	-.02(.01)*
opleiding * emot.steun	.53 (.35)	.24(.34)
opleiding * gez. steun	.05 (.03)	.03(.03)
random-deel:		
op relatieniveau s ²	3.42	2.42
intercept t ²	.13	.37
toetsing t.o.v. Model P2 ^b		
deviantie	3464	2449
verschil deviantie	6	8
verschil df	3	3
onverklaarde variantie		
variantie tussen relaties s ² + t ²	3.55	2.79
daling t.o.v. model 0	42%	47%
variantie tussen geïnt. s ² /n + t ²	.33	.52
daling t.o.v. model 0	58%	51%

a. Zie noten bij tabel P2 en P3.

b. Model P2 is weergegeven als tabel P2.

Appendix P

Tabel P6. Beperkt overzicht model P3d: veranderingen in de frequentie van contact n a pensioen: het interactie-effect tussen het soort steun dat binnen de relatie wordt uitgewisseld en de fysieke mobiliteit van de gepensioneerden. ^a

	T2-T1, korte termijn	T3-T1, lange termijn
vaste effecten :		
kenmerken relatie		
algemeen gemiddelde	-8.40	-6.70
soort steun		
instrumentele	.64 (.18)*	.14 (.18)
emotionele	.26 (.17)	.47 (.18)*
gezelschapssteun	1.66 (.37)*	.98 (.32)*
interactietermen		
fysieke mob. * inst.steun	1.20 (.01)*	1.96 (.93)*
fysieke mob. * emot.steun	-1.25 (.82)	1.67(1.11)
fysieke mob. * gez. steun	.55(1.44)	1.80(1.47)
kenmerken geïnterviewden		
verandering fysieke mobiliteit	-.71(1.47)	2.22(1.53)
random-deel:		
op relatieniveau s ²	3.42	2.46
intercept t ²	.13	.37
toetsing t.o.v. Model P2 ^b		
deviantie	3461	2453
verschil deviantie	9	4
verschil df	3	3
onverklaarde variantie :		
variantie tussen relaties s ² + t ²	3.55	2.83
daling t.o.v. model 0	42%	46%
variantie tussen geïnt. s ² /n + t ²	.33	.52
daling t.o.v. model 0	58%	51%

a. Zie noten bij tabel P2 en P3.

b. Model P2 is weergegeven als tabel P2.

Appendix Z

Databestand geselecteerd op gegevens over de jonge moeders

Tabel Z1. Basismodellen Z0: de veranderingen in het contact na de geboorte van een kind.

	T2-T1, korte termijn	T3-T1, lange termijn
basisgegevens :		
aantal relaties	1382	1016
aantal geïnterviewden	80	59
n ^a	17.2	17.2
gemiddelde verandering frequentie	-1.34	-1.42
vaste effecten :		
algemeen gemiddelde	-1.26	-1.42
random-deel:		
op relatie-niveau s ² b	5.14	4.96
intercept t ² c	.14	.11
toetsing model :		
deviantie	6215	4529
onverklaarde variantie :		
variantie tussen relaties s ² + t ²	5.28	5.07
variantie tussen geïnt. s ² /n + t ²	0.44	.40

- Gemiddeld aantal relaties per geïnterviewde. Deze parameter is noodzakelijk om veranderingen in verklaarde variantie op het niveau van de geïnterviewde te berekenen.
- binnengroepsvariantie.
- tussengroepsvariantie.

Appendix Z

Tabel Z2. Model Z2. Invloed van investeringsoverwegingen en de soort steun op veranderingen in contact na de geboorte van een kind.

	T2-T1, korte termijn	T3-T1, lange termijn
vaste effecten :		
kenmerken relatie		
algemeen gemiddelde	-5.78	-5.47
verandering baten	.08 (.09)	.15 (.09)*
verandering kosten	.21 (.08)*	-.33 (.06)*
investeringen		
duur relatie	-.00 (.09)	.38 (.09)*
wederkerigheid	-.04 (.06)	-.10 (.06)
toekomstige baten		
verandering homogeniteit	.19 (.11)*	.00 (.12)
opleiding ander	.02 (.03)	-.01 (.03)
werksituatie ander	-.15 (.14)	-.11 (.14)
zekerheid toekomst samen		
type relatie	.68 (.07)*	.72 (.08)*
soort steun		
instrumentele	.41 (.12)*	-.22 (.13)
emotionele	.38 (.12)*	-.14 (.12)
gezelschapssteun	1.03 (.16)*	-.11 (.18)
kenmerken geïnterviewden		
opleiding ego	.00 (.45)	.02 (.03)
verandering werksituatie ego	-.03 (.16)	-.26 (.17)
verandering alternatieven	.01 (.04)	-.11 (.09)
verandering handelingsruimte		
verandering tijdsbudget	.00 (.00)	-.00 (.00)
verandering fysieke beperking	.07 (.20)	-.00 (.13)
verandering financiële situatie	n.v.t.	.02 (.06)
controlevariabelen		
leeftijd	-.03 (.16)	.03 (.02)
random-deel :		
op relatieniveau s^2	3.89	3.26
intercept t^2	.15	.11
regr.coëfficiënt		
baten5	.18/.04	.18/-.05
investeringen: duur relatie	.16/-.01	.06/.00
toekomst samen: type	.03/-.07	.10/-.10
toetsing t.o.v. Model Z1 ^a :		
deviantie	5897	4161
verschil deviantie	205	362
verschil df	22	21
onverklaarde variantie :		
variantie tussen relaties $s^2 + t^2$	4.04	3.37
daling t.o.v. model Z0	23%	34%
variantie tussen geïnt. $s^2/n + t^2$	.38	.30
daling t.o.v. model Z0	14%	25%

a. Model Z1 is weergegeven in tabel 7.7.

Tabel Z3. Beperkt overzicht model Z3a: veranderingen in de frequentie van contact na de geboorte van een kind: het interactie-effect tussen het soort steun dat binnen de relatie wordt uitgewisseld en de veranderingen in de directe baten van het contact. ^a

	T2-T1, korte termijn	T3-T1, lange termijn
vaste effecten :		
kenmerken relatie		
algemeen gemiddelde	-5.71	-5.73
soort steun		
instrumentele	.41 (.12)*	.19(.13)
emotionele	.40 (.11)*	.17(.12)
gezelschapssteun	1.05 (.16)*	.11(.18)
baten		
	.48 (.23)*	.10(.22)
interactietermen		
baten * inst.steun	.19 (.16)	-.06(.15)
baten * emot.steun	-.31 (.16)*	.09(.13)
baten * gez. steun	-.38 (.21)	.27(.19)
random-deel:		
op relatieniveau s^2	3.87	3.25
intercept t^2	.18	.10
toetsing t.o.v. Model Z2 ^b		
deviantie	5891	4155
verschil deviantie	6	6
verschil df	3	3
onverklaarde variantie :		
variantie tussen relaties $s^2 + t^2$	4.05	3.35
daling t.o.v. model 0	23%	33%
variantie tussen geïnt. $s^2/n + t^2$	.41	.29
daling t.o.v. model 0	7%	28%

a. Bij de analyse zijn alle elementen uit model Z2 (Tabel Z2) opgenomen. Alleen de belangrijkste parameters zijn vermeld. Zie ook noten bij tabel Z2.

b. Model Z2 is weergegeven als tabel Z2.

Appendix Z

Tabel Z4. Beperkt overzicht model Z3b: de veranderingen in de frequentie van contact na de geboorte van een kind: het interactie-effect tussen het soort steun dat binnen de relatie wordt uitgewisseld en de duur van het contact ^a.

	T2-T1, korte termijn	T3-T1, lange termijn
vaste effecten :		
kenmerken relatie		
algemeen gemiddelde	-7.34	-5.82
soort steun		
instrumentele	1.88 (.58)*	.22 (.13)
emotionele	.38 (.57)	.16 (.12)
gezelschapssteun	2.21 (.82)*	.13 (.18)
duur		
	.34 (.20)	-.39 (.09)*
interactietermen		
duur * inst.steun	-.32 (.12)*	.00 (.00)
duur * emot.steun	.01 (.12)	.00 (.00)
duur * gez. steun	-.26 (.18)	.75 (.89)
random-deel:		
op relatieniveau s ²	3.86	3.22
intercept t ²	.28	.19
toetsing t.o.v. Model Z2 ^b		
deviantie	5889	4155
verschil deviantie	8	6
verschil df	3	3
onverklaarde variantie		
variantie tussen relaties s ² + t ²	4.14	3.41
daling t.o.v. model 0	22%	33%
variantie tussen geïnt. s ² /n + t ²	.50	.38
daling t.o.v. model 0	-14%	6%

a. Zie noten bij tabel Z2 en Z3.

b. Model Z2 is weergegeven in tabel Z2.

Tabel Z5. Beperkt overzicht model Z3c: veranderingen in de frequentie van contact na de geboorte van een kind: de interactie tussen de soort steun dat binnen de relatie wordt uitgewisseld en de werksituatie van de ander ^a.

	T2-T1, korte termijn	T3-T1, lange termijn
vaste effecten :		
kenmerken relatie		
algemeen gemiddeld soort steun	-6.39	-5.84
instrumentele	1.33 (.31)*	.21 (.22)
emotionele	.80 (.30)*	-.09 (.34)
gezelschapssteun	1.11 (.17)*	.09 (.18)
werksituatie ander		
	-.15 (.13)	-.02 (.23)
interactietermen		
werk * inst.steun	-.35 (.11)*	-.04 (.27)
werk * emot.steun	-.01 (.01)	.40 (.26)
werk * gez. steun	.08 (.19)	-.11 (.40)
random-deel :		
op relatieniveau s^2	3.85	3.23
intercept t^2	.26	.17
toetsing t.o.v. Model Z2 ^b :		
deviantie	5884	4155
verschil deviantie	13	6
verschil df	3	3
onverklaarde variantie :		
variantie tussen relaties $s^2 + t^2$	4.11	3.40
daling t.o.v. model 0	22%	33%
variantie tussen geïnt. $s^2/n + t^2$	.48	.35
daling t.o.v. model 0	-9%	12%

a. Zie noten bij tabel Z2 en Z3.

b. Model Z2 is weergegeven als tabel Z2.

Dankwoord

Bij de verdediging van een proefschrift staat in ons universitaire stelsel de persoon van de promovendus heel centraal. Anders dan bij andere proeven van bekwaamheid is een proefschrift echter slechts zelden het produkt van de arbeid en het gedachtegoed van de promovendus alleen. Dit geldt ook voor deze studie.

Als promotor was Frans Stokman voor mij het belangrijkste aanspreekpunt. Waar het de methodische kanten van het onderzoek betrof hield hij de vinger aan de pols terwijl hij ook de aanzet gaf tot een verdere theoretische uitwerking van ideeën over hoe mensen in elkaar investeren. Zijn alertheid op de vertragende uitwerking van hoogdravendheid en groot optimisme over de goede afloop hebben er mede aan bijgedragen dat er nu een leesbaar eindverslag voor u ligt.

Henk Flap en Hans Ormel namen het initiatief voor het onderzoek. Henk reikte daarbij de belangrijkste theoretische invalshoek aan en bleef gedurende het gehele project een scherp oog houden voor de degelijkheid van redeneringen en conclusies. Zijn inbreng is voor mij en voor dit proefschrift van groot belang geweest. Door lering te trekken uit de hoge eisen die hij aan zijn eigen werk en aan onderzoek in zijn algemeenheid stelt, hoop ik de toekomst enigszins tegemoet te komen aan de op deze manier opgebouwde schuld.

Hans Ormel stelde de gegevens van het eerste en twee meetmoment beschikbaar en had een grote inhoudelijke inbreng bij de start van het onderzoek. In de latere fases fungeerde hij als een constructief-kritische lezer. Hans leerde me hoe enthousiasme over nieuwe ontwikkelingen binnen het onderzoeksveld samen kunnen gaan met duidelijke keuzes in onderzoeksvraag en onderzoeksofzet.

Naast deze drie personen vervulde Eric van Sonderen een heel belangrijke rol omdat hij mij wegwijs maakte in de data uit de eerste twee meetmomenten. Daarnaast wist ik hem altijd naast me als collega-onderzoeker.

In 1986 werd een groep mensen aangeschreven met de vraag of zij mee wilden doen aan een onderzoek over sociale steun. De mensen die zich daartoe bereid toonden werden tweemaal langdurig geïnterviewd en hen werd na drie jaar gevraagd om nog eens mee te doen met een extra interview. Hen allen en met name de mensen die ook een derde maal hun tijd en aandacht beschikbaar stelden wil ik heel erg bedanken. De grote mate van bereidwilligheid en betrokkenheid betekende veel voor het onderzoek en vormde een belangrijke stimulans voor mij om het ook af te maken.

Dit laatste geldt ook voor de interviewers uit de eerste fase van het Sociale Steun en Netwerk project en de interviewers die verantwoordelijk waren voor het derde interview: Danielle Otten, Ina de Groot, Ingrid Bousema, Erwin Boelens, Agnes Schilder en Marinus Spreen.

Mijn dank gaat ook uit naar degenen die veel werk verzetten om dit verslag beter toegankelijk te maken. Nadat zij al het leeuwedeel van de interviews had gedaan, redigeerde Danielle Otten ook het grootste deel van dit manuscript in de eerste fase. Jos Min boog zich over het eerste hoofdstuk en gaf belangrijke aanwijzingen ter verbetering van de stijl. Jannette van Viegen nam het daarna op zich dit hele manuscript te redigeren. Zonder haar inzet en de steun van haar en van Jan van Busschbach had de uiteindelijke afronding van het proefschrift waarschijnlijk nog meer vertraging opgelopen.

Appendix Z

Mensen die aan de zijlijnen stonden maar die wel een belangrijke positieve bijdrage leverde in de tijd dat ik aan dit proefschrift werkte, wil ik ook graag noemen zonder daarbij overigens volledig te kunnen zijn. Daar zijn ten eerste mijn 'jaargenoten' en mede-aio's die ook weten dat de data en het leven soms erg robuust kunnen zijn: Peter van Roozendaal, Peter van der Meer, Jaco Berveling en Paul Ligthart. Daarnaast, Evelien Zeggelink, Nard Steverink, Rene Torenvlied, Andreas Flache, Jim Allen, Kees van Veen, Rudie Wielers, Ronald Batenburg en Frans Wasseur en de andere medewerkers van het Sociologisch Instituut en mensen in Groningen en Utrecht die mij hielpen, met wie ik ervaringen en/of een kamer deelde en die met goede moed uit bleven zien naar het eindresultaat. Henk de Vos, Siegwart Lindenberg en de overige leden van de ICS-staf wil ik danken voor hun grote betrokkenheid en enthousiasme voor de wetenschap en voor het sociologisch onderzoek in het bijzonder. Een geheel ander forum werd gevormd door de leden van de redactie van het tijdschrift *Psychologie & Maatschappij*: zij boden mij zicht op de veelzijdigheid van het wetenschappelijk perspectief en het plezier in het wetenschappelijk bedrijf. Bij mijn huidige collega's van de afdeling Sociale Psychiatrie van de Rijksuniversiteit Groningen vind ik op dit moment een prettig en tolerant onderzoeksklimaat. Durk Wiersma die mij geheel vrij liet in de wijze waarop ik mijn aandacht verdeelde over verschillende verplichtingen dient hierbij met name genoemd te worden.

Anderen die ik hier met name wil noemen zijn mijn ouders Egbert van Busschbach en Dons van Busschbach-Bruynzeel die wil ik danken voor hun vertrouwen, hun stimulans tot nuanceren en vermogen tot relativiseren. Ook wil ik dank zeggen aan Fienke Tjebbes en de vrouwen van Pinkeltje die er voor hebben gezorgd dat (kleine) Fienke en Tanne zo zorgeloos bestaan hadden terwijl ik dit proefschrift zorgeloos kon afmaken. Kees wil ik liever niet genoemd worden en dit zou ik wellicht moeten respecteren. Mijn respect voor de wijze waarop hij zijn plaats in mijn leven invult wil ik hierbij echter toch laten blijken. Fienke en Tanne verrijken door hun aanwezigheid en persoonlijkheden mijn bestaan.

Het contact met de leden van mijn familie en met mijn vrienden staat al jaren in het teken van mijn te overspannen gebruik van de agenda. Meer nog dan door het werken aan dit onderzoek, leerde ik echter van jullie de waarde van vriendschap, gezelschap en begrip.

(-) For without friends no one would choose to live, though he had all other goods: even rich men and those in the possession of office and of dominating power are thought to need friends most of all; for what is the use of prosperity without the opportunity of beneficence, which is exercised chiefly and in its most laudable form towards friends? Or how can prosperity be guarded and preserved without friends? The greater it is, the more exposed it is to risk. And in poverty and in other misfortunes men think friends are the only refuge. It helps the young to keep from error; it aids older people by ministering to their needs and supplementing the activities that are failing from weakness; those in the prime of life it stimulates to noble actions. For with friends men are more able to think and to act (Aristoteles, *Nicomachean Ethics*, 1155a4-19, vert. Ross, 1925).

Jooske van Busschbach, Harlingen, juli 1996.

Curriculum Vitae

Jooske Tanna van Busschbach behaalde in 1977 haar eindexamen Gymnasium aan het Goois Lyceum te Bussum. Aansluitend hierop studeerde zij klinische pedagogiek aan de Rijksuniversiteit Utrecht waar zij in 1985 het doctoraal examen behaalde. Gedurende haar studie was zij onder andere werkzaam als student-assistent bij de faculteit Geneeskunde en Tandheelkunde ten behoeve van het medisch psychologisch curriculum. In 1983 verbleef zij een studieseester aan de University of Florida in Gainesville (U.S.A.) waar zij cursussen volgde aan het Department of Counseling Psychology en het Department of Educational Counseling. Van september 1983 tot september 1994 was zij secretaris van een wetenschapscommissie van de Subfaculteit Pedagogische en Andrologische Wetenschappen van de Rijksuniversiteit Utrecht. In januari 1994 werd zij aangesteld als student-assistent bij het Nederlands Instituut voor onderzoek van de eerstelijns-gezondheidszorg (NIVEL) waar zij werkzaam bleef tot januari 1986. Hierop volgde een aanstelling als wetenschappelijk medewerker bij het Nederlands centrum Geestelijke volksgezondheid (NcGv). In september 1988 koos zij voor een functie als assistent in opleiding bij het Interuniversitair Centrum voor theorievorming en methodenontwikkeling in de sociale wetenschappen (ICS) in Groningen waar zij het promotieproject 'Stabiliteit en verandering in persoonlijke relaties na ingrijpende levensgebeurtenissen' uitvoerde. In die tijd maakte zij ook deel uit van de redactie van het 'Psychologie & Maatschappij'. Op dit moment is zij als wetenschappelijk medewerker werkzaam bij de Afdeling Sociale Psychiatrie aan de Rijksuniversiteit Groningen.

ICS DissertatierEEKS

- 1) C. van Liere (1990). Lastige Leerlingen. Een empirisch onderzoek naar social oorzaken van probleemgedrag op basisscholen. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 2) Marco H.D. van Leeuwen (1990). Bijstand in Amsterdam, ca. 1800 - 1850. Armen zorg als beheersings- en overlevingsstrategie. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 3) I. Maas (1990). Deelname aan podiumkunsten via de podia, de media en actief beoefening. Substitutie of leereffecten? Amsterdam: Thesis Publishers.
- 4) M.I. Broese van Groenou (1991). Gescheiden Netwerken. De relaties met vrienden en verwanten na echtscheiding. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 5) Jan M.M. van den Bos (1991). Dutch ECPolicy Making. A Model-Guided Approach to Coordination and Negotiation. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 6) Karin Sanders (1991). Vrouwelijke Pioniers. Vrouwen en mannen met een 'mannelijke' hogere beroepsopleiding aan het begin van hun loopbaan. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 7) Sjerp de Vries (1991). Egoism, Altruism, and Social Justice. Theory and Experiments on Cooperation in Social Dilemmas. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 8) Ronald S. Batenburg (1991). Automatisering in bedrijf. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 9) Rudi Wielers (1991). Selectie en allocatie op de arbeidsmarkt. Een uitwerking voor de informele en geïnstitutionaliseerde kinderopvang. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 10) Gert P. Westert (1991). Verschillen in ziekenhuisgebruik. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 11) Hanneke Hermsen (1992). Votes and Policy Preferences. Equilibrium Party Systems. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 12) Cora J.M. Maas (1992). Probleemleerlingen in het basisonderwijs. Amsterdam Thesis Publishers.
- 13) Ed A.W. Boxman (1992). Contacteren carrière. Een empirisch-theoretisch onderzoek naar de relatie tussen sociale netwerken en arbeidsmarktposities. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 14) Conny G.J. Taes (1992). Kijken naar banen. Een onderzoek naar de inschatting van arbeidsmarktkansen bij schoolverlaters uit het middelbaar beroepsonderwijs. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 15) Peter van Roozendaal (1992). Cabinets in Multi-Party Democracies. The effect of dominant and central parties on cabinet composition and durability. Amsterdam Thesis Publishers.
- 16) Marcel van Dam (1992). Regio zonder regie. Verschillen in en effectiviteit van gemeentelijk arbeidsmarktbeleid. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 17) Tanja van der Lippe (1993). Arbeidsverdeling tussen mannen en vrouwen. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 18) Marc A. Jacobs (1993). Software: Kopen of Kopiëren? Een sociaal-wetenschappelijk onderzoek onder PC-gebruikers. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 19) Peter van der Meer (1993). Verdringing op de Nederlandse arbeidsmarkt. sectorale sekseverschillen. Amsterdam: Thesis Publishers.

- 20) Gerbert Kraaykamp (1993). Over lezen gesproken. Een studie naar sociale differentiatie in leesgedrag. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 21) Evelien Zeggelink (1993). Strangers into Friends. The Evolution of Friendship Networks Using an Individual Oriented Modeling Approach. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 22) Jaco Baveling (1994). Het stempel op de besluitvorming. Macht, invloed en besluitvorming op twee Amsterdamse beleidsterreinen. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 23) Wim Bernasco (1994). Coupled Careers. The Effects of Spouse's Resources on Success at Work. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 24) Liset van Dijk (1994). Choices in Child Care. The Distribution of Child Care Among Mothers, Fathers and Non-Parental Care Providers. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 25) Jos de Haan (1994). Research Groups in Dutch Sociology. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 26) K. Boahene (1995). Innovation Adoption as a Socio-Economic Process. The Case of the Ghanaian Cocoa Industry. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 27) Paul E.M. Ligthart (1995). Solidarity in Economic Transactions. An Experimental Study of Framing Effects in Bargaining and Contracting. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 28) Roger Th. A.J. Leenders (1995). Structure and Influence. Statistical Models for the Dynamics of Actor Attributes, Network Structure, and their Interdependence. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 29) Beate Völker (1995). Should Auld Acquaintance Be Forgotten...? Institutions of Communism, the Transition to Capitalism and Personal Networks: the Case of East Germany. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 30) A. Cancrinus-Matthijsse (1995). Tussen hulpverlening en ondernemerschap. Beroepsuitoefening en taakopvattingen van openbare apothekers in een aantal West-Europese landen. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 31) Nardi Steverink (1996). Zo lang mogelijk zelfstandig. Naar een verklaring van verschillen in oriëntatie ten aanzien van opname in een verzorgingstehuis onder fysiek kwetsbare ouderen. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 32) Ellen Lindeman (1996). Participatie in vrijwilligerswerk. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 33) Chris Snijders (1996). Trust and Commitments. Amsterdam: Thesis Publishers.
- 34) Koos Postma (1996). Changing Prejudice in Hungary. A Study on the Collapse of State Socialism and Its Impact on Prejudice Against Gypsies and Jews. Amsterdam: Thesis Publishers.